

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง "การศึกษาการนำนโยบายการบริหารและการจัดการการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กและผลกระทบต่อการค้าเนินกิจการเหมืองแร่เหล็กในจังหวัดนครสวรรค์" มีวัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อศึกษานโยบายในการบริหารจัดการการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (2) เพื่อศึกษาบทบาทและกระบวนการในการบริหารจัดการการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ และ (3) เพื่อศึกษาผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจแร่ของภาครัฐและเอกชน รวมทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหาการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กตามนโยบายดังกล่าว ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ อภิปรายผลการศึกษา และมีข้อเสนอแนะต่อการศึกษา ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ประการ ดังนี้

วัตถุประสงค์ประการแรก คือ เพื่อศึกษานโยบายในการบริหารจัดการการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

ผลการศึกษาในส่วนนี้พบว่า ปัจจุบันกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ภายใต้สังกัดกระทรวงอุตสาหกรรมได้มีนโยบายในการบริหารและจัดการการประกอบกิจการเหมืองแร่ทั้งหมด 4 นโยบาย ประกอบด้วย

1) นโยบายไม่อนุญาตให้ครอบครองแร่เหล็กและแมงกานีสเป็นกรณีพิเศษทุกกรณีตามมาตรา 105(10) แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 จนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ นโยบายดังกล่าวได้ถูกกำหนดและนำมาบังคับใช้เพื่อแก้ไขปัญหาการหลบเลี่ยงการขอประทานบัตรของผู้ประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็ก ซึ่งผู้ประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กจะหลบเลี่ยงการขอประทานบัตรโดยใช้วิธีการขออนุญาตครอบครองแร่เหล็กและแมงกานีสเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งเป็นสิทธิที่ผู้ประกอบการสามารถร้องขอได้ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 และภายหลังจากที่มีการตรวจสอบทั้งจากกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ที่เข้าร่วมกับสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดทำให้ทราบว่า การดำเนินการดังกล่าวของผู้ประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กเป็นการทุจริต โดยจงใจที่จะหลบเลี่ยงการขอประทานบัตรเพื่อหลีกเลี่ยงการเสียค่าภาคหลวงแร่ให้กับรัฐบาล ซึ่งปัญหาดังกล่าวทำให้ภาครัฐเกิดความเสียหาย เนื่องจากไม่สามารถเรียกเก็บค่าภาคหลวงแร่เหล็กได้เต็มตามจำนวน ดังนั้น

กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่จึงได้ประกาศใช้มาตรการไม่อนุญาตให้ครอบครองแร่เหล็กและแมงกานีสเป็นกรณีพิเศษในทุกกรณี

2) นโยบายส่งเสริมผู้ประกอบการเหมืองแร่เหล็กที่ถูกต้องตามกฎหมายทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบัน ประเทศคู่ค้าและประเทศผู้นำทางเศรษฐกิจมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจในอัตราสูง โดยเฉพาะประเทศจีนและอินเดียซึ่งเป็น 2 ประเทศในกลุ่มประเทศเศรษฐกิจใหม่ หรือ BRIC ที่มีความต้องการใช้แร่เหล็กและแร่แมงกานีสในปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจึงเป็นโอกาสสำหรับผู้ประกอบการเหมืองแร่เหล็กของไทยที่จะขยายการส่งออกสินค้าแร่เหล็ก ดังนั้น รัฐบาลซึ่งนำโดยกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่จึงได้มีนโยบายส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเหมืองแร่เหล็กที่ดำเนินกิจการอย่างถูกต้องตามกฎหมายสามารถดำเนินการร้องขออนุญาตสำรวจแหล่งแร่เหล็กใหม่ในประเทศและออกใบอนุญาตประทานบัตรเพิ่มเติมให้กับผู้ประกอบการ ทั้งนี้ นโยบายดังกล่าวจะสามารถส่งเสริมการขยายการผลิตแร่เหล็กและแมงกานีสในประเทศ รวมถึงเป็นการควบคุมและป้องกันปัญหาการลักลอบทำเหมืองแร่เหล็กผิดกฎหมาย

3) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมเหมืองแร่ อุตสาหกรรมพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์อุตสาหกรรม ทั้งนี้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ได้เข้ามามีบทบาทในการกำกับ ดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนการประกอบการเหมืองแร่ อุตสาหกรรมพื้นฐาน และโลจิสติกส์อุตสาหกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตและการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมในกระแสโลกาภิวัตน์ ควบคู่ไปกับการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของประชาชนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปีพ.ศ.2550 โดยกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ได้ทำหน้าที่เป็นองค์กรหลักในการบริหารจัดการอุตสาหกรรมแร่ อุตสาหกรรมพื้นฐาน และระบบโลจิสติกส์อุตสาหกรรมให้มีประสิทธิภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อม โดยส่งเสริม กำกับดูแล การดำเนินการตามภารกิจต่างๆ ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด รวมถึงสร้างกลไกและนวัตกรรมเพื่อการอนุญาตและกำกับดูแลการประกอบการเหมืองแร่ให้เกิดความโปร่งใส มีกระบวนการดำเนินการที่สะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนได้ผลักดันให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเหมืองแร่และอุตสาหกรรมพื้นฐานมีความรับผิดชอบต่อสังคมชุมชน และสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ยังได้ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างโอกาสในการแข่งขันบนฐานความรู้และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

4) นโยบายการป้องกันและปราบปรามการลักลอบทำเหมืองแร่ผิดกฎหมาย ทั้งนี้เนื่องจากการลักลอบทำเหมืองแร่โดยผิดกฎหมายเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับผู้ประกอบการที่ดำเนินกิจการโดยถูกต้องตามกฎหมาย รวมถึงก่อ

ความเสียหายให้กับภาครัฐ ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรแร่ให้เป็นไปตามหลักกฎหมายอย่างมีดุลยภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่จึงกำหนดแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับแร่เหล็กและแร่แมงกานีส รวมถึงเคร่งครัดในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบทำเหมืองแร่ผิดกฎหมาย โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของท้องถิ่น ทั้งสำนักงานจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงกรมสอบสวนคดีพิเศษ กองบังคับการตำรวจปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (บก.ปทส.) และกรมป่าไม้ ในการลงสำรวจพื้นที่และจับกุมผู้ประกอบการที่ผิดกฎหมาย นอกจากนี้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ยังได้กำหนดมาตรการเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตขนแร่เหล็ก แมงกานีส ทราวยแก้วและฟลูออไรต์ เพื่อให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าวอย่างเคร่งครัด รวมถึงการกำหนดมาตรการปราบปรามในเชิงรุก คือ

4.1) กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ได้จัดส่งเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการตรวจสอบเกี่ยวกับแร่เหล็ก ตั้งแต่กระบวนการทำเหมืองแร่ ชื้อแร่ ครอบครอบแร่ แต่งแร่ และขนแร่ เพื่อให้การปราบปรามการทำแร่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายทั้งระบบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงให้จังหวัดพิจารณาชะลอการออกใบอนุญาตซื้อแร่ และออกใบอนุญาตขนแร่เหล็ก แต่หากในกรณีที่มีผู้ยื่นคำขอใบอนุญาตขนแร่เหล็กแล้วให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดแจ้งให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ทราบเพื่อจะได้ทำการตรวจสอบ

4.2) ในกรณีที่มีการจับกุม และมีการยึดหรืออายัดแร่ โดยการเก็บรักษาแร่ของกลางรวมถึงอุปกรณ์และเครื่องมือ เครื่องใช้ และพาหนะ หรือเครื่องจักรกลใดๆ ซึ่งใช้ในการกระทำ ความผิด กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่จะให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องร่วมกับสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดทำการขนย้ายและเก็บรักษาของกลางเพื่อป้องกันการสูญหายหรือถูกทำลาย

4.3) มาตรการในการป้องกันไม่ให้มีการกระทำความผิดซ้ำในคดีความผิดตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2510 โดยหากมีผู้ประกอบการร้องขอคืนของกลางโดยเฉพาะเครื่องจักรกล ให้อุตสาหกรรมจังหวัดดำเนินการเพื่อให้มีการคัดค้านการขอคืนของกลางดังกล่าว เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ประกอบการนำเครื่องมือหรืออุปกรณ์ไปใช้ในการทำผิดพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2510 ซ้ำต่อไป

วัตถุประสงค์ประการที่สอง คือ เพื่อศึกษาบทบาทและกระบวนการในการบริหารจัดการการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

ผลการศึกษาในส่วนนี้พบว่า ปัจจุบันกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ภายใต้สังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม ได้มีบทบาทและมีการดำเนินการตามกรอบนโยบายดังนี้

1) กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ร่วมกับสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ได้ประสานขอความร่วมมือไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เฝ้าระวังและสอดส่องดูแลการลักลอบทำเหมืองแร่ผิดกฎหมายในพื้นที่ นอกจากนี้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ยังได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายหรือพื้นที่เสี่ยงที่มีการลักลอบทำเหมืองแร่ผิดกฎหมายเพื่อให้หน่วยงานในพื้นที่และเจ้าหน้าที่รัฐมีการเฝ้าระวังและติดตามเป็นพิเศษ

2) กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ได้กำชับให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ดังนี้

2.1) ในส่วนของการออกใบอนุญาตสำรวจแร่หรืออาชญาบัตร สำนักงานทรัพยากรธรณีธรณีวิทยาที่ต้งดำเนินการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ร้องขออย่างละเอียด เช่น ประวัติของผู้ประกอบการ พื้นที่สำรวจ ปริมาณเงินที่จะใช้จ่ายเพื่อการสำรวจ ผลประโยชน์พิเศษเพื่อประโยชน์แก่รัฐตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีกำหนด และที่สำคัญการออกอาชญาบัตรต้องไม่มีผลประโยชน์ทางธุรกิจระหว่างผู้ประกอบการกับเจ้าหน้าที่รัฐ

2.2) ในส่วนของการออกใบอนุญาตประกอบการเหมืองแร่เหล็กหรือประทานบัตร เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและขั้นตอนอย่างเคร่งครัดตามที่ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2510 และที่สำคัญการออกประทานบัตรต้องไม่มีผลประโยชน์ทางธุรกิจระหว่างผู้ประกอบการกับเจ้าหน้าที่รัฐ

2.3) ในส่วนของการควบคุม ตรวจสอบและติดตามการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็ก เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้มีการปฏิบัติงานเคร่งครัดและต่อเนื่อง ทั้งในการควบคุมและตรวจสอบการขนย้ายแร่เหล็ก การพักแร่เหล็ก การแต่งแร่เหล็ก การรับซื้อ-ขายแร่เหล็ก และการนำเข้า-ส่งออกแร่เหล็ก

3) กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ได้ให้ความสำคัญกับบทบาทในการปราบปรามการใช้อำนาจรัฐเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและผู้ประกอบการ โดยเฉพาะการใช้อำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นและนักการเมืองระดับประเทศ ซึ่งถือได้ว่าเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ได้ร่วมกับกรมสอบสวนคดีพิเศษและสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบและรับคำร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาการใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์อย่างต่อเนื่องและจริงจัง

4) กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและสนับสนุนทางด้านการศึกษาและพัฒนาด้านการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กเพื่อยกระดับความสามารถด้านการผลิต การค้าและการลงทุน โดยจัดสรรทั้งงบประมาณและบุคลากรเพื่อทำการสำรวจ วิจัยและพัฒนาด้านการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กในทุกระดับเพื่อให้อุตสาหกรรมแร่เหล็กในประเทศสามารถดำเนินงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ประการที่สาม คือ เพื่อศึกษาผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจแห่งของภาครัฐและเอกชน รวมทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหาการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กตามนโยบายการบริหารและจัดการการประกอบกิจการแร่เหล็ก

ผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบของนโยบายการบริหารและจัดการการประกอบกิจการแร่เหล็กที่มีต่อการประกอบธุรกิจแห่งของภาครัฐและเอกชนแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1) ผลกระทบต่อการผลิตแร่เหล็ก ทั้งนี้การบังคับใช้นโยบายการบริหารและการจัดการการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็ก ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการผลิตแร่เหล็กในประเทศมากนัก เนื่องจากผู้ประกอบการเหมืองแร่เหล็กรายเดิมสามารถปรับเปลี่ยนการดำเนินกิจการให้เป็นไปตามกฎระเบียบข้อบังคับและให้เป็นไปตามนโยบาย ดังนั้นการบังคับใช้นโยบายการบริหารและการจัดการการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กจึงไม่ส่งผลกระทบต่อการผลิตแร่เหล็กในประเทศ หากแต่อาจจะเกิดผลกระทบกับผู้ประกอบการรายใหม่ที่มีความประสงค์จะยื่นขอใบอนุญาตประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็ก ซึ่งมีขั้นตอนกระบวนการตรวจสอบและควบคุมที่ละเอียดและถี่ถ้วนมากขึ้น

2) ผลกระทบด้านการส่งออก พบว่า ภายหลังจากที่กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ได้มีการบังคับใช้นโยบายในการบริหารจัดการการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กนั้น ไม่มีผลกระทบทางด้านลบต่อการส่งออกสินค้าแร่เหล็กของผู้ประกอบการไทย เพียงแต่ทำให้ในกระบวนการมีความล่าช้า ซึ่งกลุ่มผู้ประกอบการเหมืองแร่เหล็กมีความเห็นว่าการบังคับใช้นโยบายดังกล่าวไม่ได้เกี่ยวข้องกับนโยบายทางการค้าและการลงทุน อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาในส่วนของผลทางด้านบวก พบว่า หากมาตรการการแก้ไขปัญหาการลักลอบทำเหมืองแร่เหล็กมีประสิทธิภาพแล้ว จะสามารถควบคุมปริมาณอุปทานของสินค้าแร่เหล็กให้อยู่ในปริมาณที่มีความเหมาะสม รวมถึงลดการทำลายทรัพยากรแร่และทรัพยากรทางธรรมชาติ

3) ผลกระทบทางด้านภาษี พบว่า การบังคับใช้นโยบายดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการเหมืองแร่เหล็กในด้านการเสียภาษีหรือการจ่ายค่าภาคหลวงแร่ เนื่องจากหากเป็นผู้ประกอบการเหมืองแร่เหล็กที่ดำเนินการถูกต้องตามกฎหมายก็ต้องเสียภาษีตามระเบียบอยู่แล้ว และเมื่อมองถึงผลกระทบต่อภาครัฐกลับพบว่าเป็นข้อดี ซึ่งรัฐบาลจะสามารถเก็บภาษีได้เต็มจำนวน หากนโยบายในการบริหารจัดการการประกอบกิจการเหมืองแร่สามารถลดจำนวนของผู้ประกอบการที่ฝ่าฝืนกฎหมายและพยายามหลบเลี่ยงภาษี

นอกจากนั้นผลการศึกษายังพบว่า กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กทั้ง 3 กลุ่ม ได้มีข้อเสนอแนะต่อแนวทางในการการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กที่สำคัญไว้ 3 ประการ คือ

1) ในด้านปัญหาความล่าช้าในการดำเนินการตามกฎระเบียบของการประกอบกิจการแร่เหล็กระหว่างผู้ประกอบการกับเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กได้เสนอแนะว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้ประกอบการต้องอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานให้แก่กันจึงจะทำให้กระบวนการในการดำเนินงานทั้งฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐและผู้ประกอบการเป็นไปด้วยความรวดเร็ว

2) ในด้านปัญหาความล่าช้าในการส่งมอบแร่เหล็กของผู้ประกอบการ เนื่องจากกระบวนการในการขนย้ายแร่เหล็กค่อนข้างซับซ้อน ซึ่งกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็ก (ผู้ประกอบการ) ได้เสนอแนะว่ากรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ต้องจัดการในเรื่องของระบบการตรวจสอบการส่งออกสินค้าแร่เหล็ก

3) การแก้ไขปัญหาลักลอบทำเหมืองแร่ผิดกฎหมาย ซึ่งกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กได้เสนอแนะทางในการแก้ไขไว้ ดังนี้

3.1) ตรวจสอบเหมืองแร่ในแต่ละพื้นที่ให้ตรงกับใบอนุญาต

3.2) ประสานความร่วมมือไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการเป็นหน่วยงานรับเรื่องร้องเรียน เฝ้าระวังและสอดส่องดูแลการกระทำผิดของผู้ประกอบการ

3.3) ประสานความร่วมมือกับสภากาเหมืองแร่ในการดำเนินมาตรการแก้ไขปัญหาการลักลอบทำเหมืองแร่ผิดกฎหมาย

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาการนำนโยบายการบริหารและการจัดการการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กและผลกระทบต่อการค้าเหมืองแร่เหล็กในจังหวัดนครสวรรค์ สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ใน 3 ประเด็น ดังนี้

1) การบังคับใช้นโยบายการบริหารและการจัดการการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ซึ่งผลการศึกษาได้ชี้ให้เห็นว่าการบังคับใช้นโยบายดังกล่าวเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเกิดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็ก ทั้งปัญหาการลักลอบทำเหมืองแร่ผิดกฎหมาย ปัญหาการหลบเลี่ยงการขอประทานบัตร ปัญหาการใช้อำนาจทางการเมืองและการปกครองเพื่อหาผลประโยชน์ โดยปัญหาดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ดังนั้น กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ในฐานะหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจโดยตรงในการบริหารจัดการการประกอบกิจการแร่เหล็กในประเทศจึงต้องกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว รวมถึงเพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์กรที่ว่า "เป็นองค์กรหลักในการบริหารจัดการอุตสาหกรรมแร่ อุตสาหกรรม

พื้นฐาน และระบบโลจิสติกส์อุตสาหกรรมให้มีประสิทธิภาพ คุณภาพ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม” และอีกมุมหนึ่งการกำหนดนโยบายการบริหารและจัดการการประกอบกิจการเหมืองแร่ เหล็กยังเป็นการปิดช่องว่างของพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2510 ที่อนุญาตให้ผู้ประกอบการแร่เหล็กมีสิทธิในการยื่นเรื่องขออนุญาตครอบครองแร่เหล็กเป็นกรณีพิเศษ จนนำไปสู่ปัญหาการหลบเลี่ยงการขอประทานบัตรเพื่อหลีกเลี่ยงการเสียค่าภาคหลวงแร่ โดยผู้ประกอบการจะใช้วิธีการยื่นขออนุญาตครอบครองแร่เหล็กเป็นกรณีพิเศษแทน

อย่างไรก็ตาม การกำหนดนโยบายของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเพียงอย่างเดียว แต่การกำหนดนโยบายดังกล่าว ยังถูกนำมาใช้เพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติภารกิจให้สำเร็จลุล่วงตามวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กร ที่ได้รับมอบหมายจากกระทรวงอุตสาหกรรม เช่น นโยบายส่งเสริมผู้ประกอบการเหมืองแร่เหล็ก ที่ถูกต้องตามกฎหมาย นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมเหมืองแร่ อุตสาหกรรมพื้นฐานและโลจิสติกส์ อุตสาหกรรม รวมถึงนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการประกอบกิจการเหมืองแร่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Thomas R. Dye (2010) ที่กล่าวว่า การกำหนดนโยบายสาธารณะจะต้องให้สอดคล้องกับภารกิจหลักของหน่วยงาน และต้องตอบสนองความต้องการของประชาชน หรือตอบสนองต่อสถานการณ์ในขณะนั้น รวมถึงการกำหนดนโยบายสาธารณะต้องมีวิสัยทัศน์ที่สังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงของสังคม สภาพแวดล้อม และความต้องการในอนาคต ดังนั้นจึงต้องมีคุณภาพในการกำหนดนโยบายสาธารณะที่สามารถรองรับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ ซึ่งนโยบายการกำหนดขึ้นต้องรองรับและสามารถแก้ไขปัญหาอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันทั่วถึง ดังนั้น การกำหนดนโยบายของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่จึงเป็นการกำหนดนโยบายเชิงสาธารณะที่มุ่งเน้นการควบคุมการปฏิบัติงานตามภารกิจของหน่วยงานให้สำเร็จลุล่วงเพื่อรักษาและปกป้องผลประโยชน์ของสังคมและประเทศชาติ ซึ่งการกำหนดนโยบายนั้นต้องพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องในหลายๆ ด้าน ทั้งปัจจัยทางด้านสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม ปัจจัยทางด้านสภาพปัญหา และปัจจัยทางด้านขอบเขตของอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่สามารถพึงปฏิบัติได้ตามรัฐธรรมนูญ

2) บทบาทและกระบวนการในการบริหารจัดการการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ซึ่งผลการศึกษาได้ชี้ให้เห็นว่ากรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ในฐานะของหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กได้มีการปฏิบัติงานตามนโยบายและภารกิจที่ได้รับมอบหมายอย่างเคร่งครัด รวมถึงได้มีการประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษ กรมทรัพยากร

กรณี กรมการปกครองและกรมป่าไม้ซึ่งทำหน้าที่ในการปราบปรามการลักลอบทำเหมืองแร่ผิดกฎหมาย รวมถึงปัญหาการใช้อำนาจทางการเมืองและการปกครองในการหาผลประโยชน์จากการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็ก รวมทั้งยังได้ประสานความร่วมมือกับสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ในการปฏิบัติการกิจด้านการควบคุม ดูแลและการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กให้เป็นไปตามระเบียบของพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2510 ทั้งนี้ บทบาทในด้านการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐถือเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิบัติการกิจตามนโยบายให้สำเร็จลุล่วง กล่าวคือ หากเจ้าหน้าที่รัฐไม่เคร่งครัดในการปฏิบัติการกิจจะส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา โดยเฉพาะปัญหาการทุจริต คอร์รัปชันเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายของกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ

ทั้งนี้ นายสมเกียรติ ภู่งงชัยฤทธิ์ อธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (กพร.) กระทรวงอุตสาหกรรมได้กล่าวผ่านหนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ (2554) ว่าที่ผ่านมา กพร. เข้มงวดกับการบังคับใช้กฎหมายในกิจการแร่มาตลอด และได้มีการจัดระบบในการติดตามตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว โดยต่อไปจะกระจายอำนาจให้ระดับจังหวัดและเขตเป็นผู้ดูแล และเชื่อว่าสามารถควบคุมให้อุตสาหกรรมเหมืองแร่ให้อยู่ในกฎระเบียบได้ ทั้งนี้หากผู้ประกอบการฝ่าฝืนมีแร่ที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายไว้ในครอบครองจะมีโทษปรับสูงถึง 1-5 เท่าของมูลค่าแร่ รวมถึงมีโทษทางอาญาด้วย สำหรับสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาการลักลอบทำเหมืองผิดกฎหมายขึ้นในหลายพื้นที่ เนื่องมาจากราคาของแร่พุ่งทำให้กระทำความผิด ความต้องการของตลาดมีสูง โดยเฉพาะแร่เหล็กและแร่แมงกานีส การยื่นขอประทานบัตรเสียค่าใช้จ่ายสูงและใช้ระยะเวลาาน ประกอบกับการขอประทานบัตรมักได้รับการต่อต้านจากชุมชนท้องถิ่น ขณะเดียวกันแหล่งแร่เดือนที่พบส่วนใหญ่จะเป็นแหล่งแร่ขนาดเล็กไม่มีความคุ้มค่าที่จะยื่นขอประทานบัตร นอกจากนี้ ต้นทุนในการประกอบกิจการเหมืองเดือนยังต่ำ ใช้ระยะเวลาสั้น กลุ่มผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่มักเป็นผู้มีอิทธิพล โดยในช่วง 2554 ที่ผ่านมา กพร. ได้มีการป้องกันและปราบปรามเหมืองเถื่อน โดยมีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการปราบปรามการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยแร่ พร้อมทั้งกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาระยะสั้น ได้แก่ การตรวจสอบต้นทางการผลิตแร่และแหล่งที่มาของแร่จากประทานบัตร ใบอนุญาตครอบครองแร่ ใบอนุญาตขายแร่อันเป็นผลพลอยได้ โดยตรวจสอบปริมาณการผลิตแร่ ปริมาณสำรองแร่ของแต่ละประทานบัตร ตรวจสอบการชำระค่าภาคหลวงแร่ และการออกใบอนุญาตขนแร่ที่สอดคล้องกับชนิด ปริมาณและคุณภาพของแร่ ห้ามไม่ให้มีการออกใบอนุญาตซื้อแร่หรือแต่งแร่สำหรับแร่เหล็กและแร่แมงกานีส ตลอดจนตรวจสอบปลายทางของแร่เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมหรือการส่งออกโดยมีการประสานข้อมูลกับกรมศุลกากรอย่างใกล้ชิด ส่วนในการส่งทีมผู้บริหารและชุดปฏิบัติการตรวจสอบจากส่วนกลางลงพื้นที่จังหวัดเลย นครสวรรค์ เพชรบุรี อุทัยธานี ลพบุรี สระบุรี และพระนครศรีอยุธยา โดยประสานงานร่วมกับผู้บริหารของแต่ละจังหวัด ในภาพรวมได้ตรวจสอบสถานประกอบการแร่เหล็ก 78 ราย

ดำเนินคดีผู้กระทำความผิด 38 ราย รวมมูลค่าของกลางประมาณ 277,198,867 บาท ขณะที่แรมงกานีสมีกการตรวจสอบผู้ประกอบการในพื้นที่ดังกล่าว 5 ราย ดำเนินคดี 5 ราย คิดเป็นมูลค่าของกลาง ประมาณ 203,630,750 บาท และในส่วนของมาตรการแก้ไขปัญหาในระยะยาว กพร. ได้มีการประสานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาอนุญาตประทานบัตรให้มีความรวดเร็วและชัดเจน โปร่งใส โดยพิจารณาให้แล้วเสร็จในระยะเวลาไม่เกิน 60 วัน พร้อมทั้งผลักดันให้มีการแก้ไขกฎระเบียบของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตประทานบัตรให้เอื้อต่อการพิจารณาอนุญาตประทานบัตร ผลักดันให้มีการลดขั้นตอนการพิจารณาอนุญาตรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และกำหนดให้พื้นที่ที่มีผลกระทบรุนแรงจากการลักลอบทำเหมืองแร่เป็นเขตควบคุมแร่ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510

อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารทั้งจากกระทรวงอุตสาหกรรม กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ และสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดได้ให้ความสำคัญและจริงจังกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยการกำชับให้เจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติงานในพื้นที่เคร่งครัดกับกฎระเบียบ รวมถึงได้กำหนดมาตรการในการปฏิบัติงานเพื่อควบคุมการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐและผู้ประกอบการซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญที่อาจก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้น

3) ผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจแร่ของภาครัฐและเอกชน รวมทั้งแนวทางการแก้ไข ปัญหาการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็ก ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าการบังคับใช้นโยบายของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้ประกอบการแร่ของภาครัฐและเอกชน แต่หากผลกระทบที่เกิดขึ้นดังกล่าวเป็นผลในเชิงบวก โดยเห็นได้จากนโยบายดังกล่าวที่กำหนดขึ้นมีผลบังคับใช้โดยตรงกับการแก้ไขปัญหาต่างๆ รวมถึงการควบคุมดูแลการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กของผู้ประกอบการที่เข้มงวด อย่างไรก็ตาม หากมองถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้ประกอบการ พบว่า ผู้ประกอบการที่ประกอบกิจการ โดยถูกต้องตามกฎหมายไม่ค่อยได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้นโยบาย ซึ่งหากมองในเชิงปฏิบัติ ผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นเพียงมาตรการในการควบคุมการประกอบกิจการที่เคร่งครัด และทำให้ผู้ประกอบการทำกรยื่นขอใบอนุญาตทั้งอาชญาบัตรและประทานบัตรยากขึ้น โดยเห็นได้จากการเสนอความคิดเห็นของกลุ่มผู้ประกอบการผ่านสื่อมติชนออนไลน์ (2555) ว่า กพร. ชะงักการพิจารณาต่อใบอนุญาตประทานบัตรกว่า 100 ราย และส่วนใหญ่เป็น SME ในขณะที่ กพร. ได้ออกมาโต้แย้งว่ามีเพียงแค่ 20 เท่านั้น โดย กพร. ให้เหตุผลว่ามีการตรวจสอบอย่างละเอียดจึงทำให้กระบวนการดังกล่าวช้ากว่าปกติ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันผู้ประกอบการเหมืองแร่ยังคงประสบปัญหาความล่าช้าของภาครัฐในการออกประทานบัตรใหม่ และต่ออายุประทานบัตร โดยเฉพาะเงื่อนไขเวลาการลงนามจากผู้มีอำนาจสูงสุดในกระทรวง

อุตสาหกรรมที่ตามกฎหมายจะไม่ระบุเวลา แต่เป็นไปตามดุลพินิจ เบื้องต้นได้รวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการที่มีปัญหาพบว่ามีมากกว่า 100 ราย ส่วนใหญ่เป็นการต่ออายุประทานบัตร กระจายอยู่ในเหมืองแร่แทบทุกชนิด อาทิ เหมืองหิน เหมืองทรายแก้ว หินทราย แมงกานีส

อย่างไรก็ตาม นายสมเกียรติ ภู่งงชัยฤทธิ์ อธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (กพร.) กล่าวว่า กพร. ดำเนินการออกประทานบัตรตามขั้นตอนกฎหมาย โดยกรณีผู้ประกอบการอ้างว่าความล่าช้ามาจากผู้มีอำนาจในการเซ็น ซึ่งหมายถึง ม.ร.ว.พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิวัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมนั้นยืนยันว่าเป็นเรื่องเข้าใจผิด เพราะการทำงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมจะเน้นความรอบคอบ เมื่อเห็นความผิดปกติหรือข้อแก้ไขจะสั่งให้ดำเนินการทันที ทำให้บางขั้นตอนนานขึ้นเท่านั้น สำหรับจำนวนประทานบัตรยังไม่ได้อนุญาตนั้นไม่ถึง 100 ใบ แต่มีประมาณ 10-20 ใบเท่านั้น ซึ่งรวมถึงการขออาชญาบัตรเพื่อสำรวจด้วย ซึ่งการอนุญาตก็ดำเนินการทุกเดือน

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการบังคับใช้นโยบายของทุกหน่วยงานล้วนแต่เกิดผลกระทบ โดยเฉพาะการบังคับใช้นโยบายของหน่วยงานภาครัฐซึ่งมีทั้งผู้ที่ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์ ดังนั้น การพิจารณาถึงผลกระทบของการบังคับใช้นโยบายควรมุ่งพิจารณาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับส่วนรวม ทั้งในด้านการแก้ไขปัญหาและความสอดคล้องกับสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้การกำหนดนโยบายเกิดประสิทธิภาพ และมีผลกระทบในเชิงลบน้อยที่สุด

5.3 ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาทำให้ทราบข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการใช้นโยบายในการบริหารและจัดการการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กในจังหวัดนครสวรรค์ ดังนี้

5.1 ข้อเสนอแนะต่อผลการศึกษา

1) การบังคับใช้นโยบายการบริหารและจัดการการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ถือว่าประสบความสำเร็จในด้านของการแก้ไขปัญหาทั้งปัญหาการลักลอบทำเหมืองแร่ผิดกฎหมายและปัญหาการใช้อำนาจทางการเมืองและการปกครองในการแสวงหาผลประโยชน์ แต่ในอีกมุมมองหนึ่งของกลุ่มผู้ประกอบการที่ได้แสดงทัศนะว่า การบังคับใช้นโยบายดังกล่าวยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ทั้งหมด รวมถึงยังมีบางพื้นที่ที่สภาพปัญหา ยังคงความรุนแรงและต้องการได้รับการแก้ไข ดังนั้น กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่จึงต้องลงสำรวจพื้นที่ที่มีการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กเพิ่มเติมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มผู้ประกอบการ รวมถึงรับฟังข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อหาทางแก้ไขในระยะต่อไป

2) จากการแสดงทัศนะของกลุ่มผู้ประกอบการที่ให้ความเห็นว่า ปัจจุบันการขอ อนุญาตเพื่อสำรวจแหล่งแร่เหล็กและขออนุญาตประกอบกิจการแร่เหล็กทำได้ยากขึ้น และมีขั้นตอน กระบวนการที่ซับซ้อน ซึ่งเป็นผลมาจากการประกาศใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.2550 ซึ่ง สร้างความไม่เข้าใจให้กับกลุ่มผู้ประกอบการ ดังนั้นกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ และ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดควรลงพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจถึงกฎระเบียบข้อบังคับในปัจจุบันให้กับ กลุ่มผู้ประกอบการได้เข้าใจ รวมถึงเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มผู้ประกอบการกับ เจ้าหน้าที่รัฐ

3) จากสถานการณ์ที่ในปัจจุบันและในอนาคตอันใกล้ที่ความต้องการใช้สินค้าแร่ เหล็กทั้งในประเทศและต่างประเทศมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะความต้องการใช้ในประเทศจีน และอินเดีย ดังนั้นจึงเป็น โอกาสที่ดีสำหรับประเทศไทยที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อม ในด้านการผลิตสินค้าแร่เหล็กและแมงกานีส ซึ่งกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ควร เตรียมความพร้อมในการผลักดันผู้ประกอบการในการขยายการผลิตแร่เหล็กและแมงกานีสทั้งใน ระยะสั้นและระยะยาว

4) เนื่องจากในปัจจุบันการปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและ การเหมืองแร่และสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ยังไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานท้องถิ่น ทั้ง องค์การบริหารส่วนจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นการเชื่อมความสัมพันธ์ในการ ปฏิบัติงานระหว่างภาครัฐในระดับเขตพื้นที่กับระดับท้องถิ่นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารควรประสาน ความร่วมมือไปยังหน่วยงานของท้องถิ่น เพื่อให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ได้รับการอำนวยความสะดวกและเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5) จากกรณีการใช้ช่องว่างของพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2510 ในประเด็นของการยื่น ขออนุญาตครอบครองแร่เหล็กเป็นกรณีพิเศษเพื่อหลบเลี่ยงการขออนุญาตประทานบัตรของ ผู้ประกอบการ ซึ่งถือเป็นการกระทำความผิดโดยจงใจหลบเลี่ยงการจ่ายค่าภาคหลวงแร่ ดังนั้นกรม อุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่และสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ควรทบทวนกฎระเบียบ การประกอบกิจการแร่เหล็กตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2510 เพื่อป้องกันปัญหาในลักษณะดังกล่าวที่ อาจเกิดขึ้น

5.1 ข้อเสนอแนะต่อการศึกษาในครั้งต่อไป

1) เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) ที่ถึงแม้ จะได้ข้อมูลในเชิงลึก แต่การศึกษายังขาดข้อมูลสนับสนุนในเชิงปริมาณ ดังนั้นในการศึกษาครั้ง ต่อไปควรทำการศึกษาข้อมูลในเชิงคุณภาพควบคู่กับการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณเช่น ข้อมูลเกี่ยวกับ ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่ได้จากการวัดมูลค่าในระดับหน่วยการผลิต หรืออัตราการขยายตัวของ

สินค้าแร่เหล็ก และอัตราการขยายตัวของมูลค่าทั้งการส่งออกและนำเข้าจากการบังคับใช้นโยบายของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เป็นต้น

2) การศึกษาในครั้งต่อไป ควรสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ที่มีการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็ก ทั้งนี้เนื่องจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในพื้นที่ ดังนั้นควรมีการศึกษาทัศนคติและความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ที่มีการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กเพื่อให้สามารถสะท้อนถึงผลกระทบของการประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กในพื้นที่ได้อย่างชัดเจนมากขึ้น